

Костянтин Парубін,
ад'юнкт кафедри
адміністративної діяльності
Харківського національного університету
внутрішніх справ

УДК 351.73(68)

***Адміністративно-правовий статус
суб'єктів, які уповноважені
впроваджувати та використовувати
інформаційно-комунікаційні технології
в діяльності органів внутрішніх справ
України***

Постійне збільшення інформаційних ресурсів у життєдіяльності суспільства зумовлює необхідність дослідження адміністративно-правових засад створення, використання та захисту інформаційних баз даних, використання інформаційно-комунікаційних технологій державними органами. Нашу увагу привернуло питання суб'єктів, які використовують інформаційно-комунікаційні технології, зокрема організація діяльності органів внутрішніх справ України (далі – ОВС України) щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій багато в чому пов'язане із використанням відомчих

інформаційних ресурсів ОВС як складових національного інформаційного забезпечення. Інформаційні бази даних містять у собі оперативно-розшукову інформацію, відомості про організацію слідчої діяльності тощо.

Спроможність ОВС України протидіяти злочинності залежить від рівня розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, що використовуються в діяльності ОВС України, а також рівня функціональності інформаційної системи ОВС України. Отже, дослідження цього питання є актуальним і необхідним.

Питання інформаційних ресурсів ОВС України, обміну інформацією, інформатизації правоохоронної системи були предметом дослідження

таких учених, як: В. Г. Афанасьєв, О. В. Бойченко, Ю. М. Батурін, В. М. Брижко, В. О. Голубєв, В. Д. Гавловський, Л. М. Землянова, Р. А. Калюжний, М. М. Мазур, О. В. Сировой, А. Д. Урсул, В. С. Цимбалюк, М. Я. Швець та ін. Але питання суб'єктів, які впроваджують і використовують інформаційно-комунікаційні технології в діяльності ОВС України, залишаються недостатньо дослідженими.

Мета статті – з'ясувати коло суб'єктів, які впроваджують і використовують інформаційно-комунікаційні технології в діяльності ОВС України. Ба більше, аналіз чинної нормативно-правової бази в Україні свідчить про певну невизначеність змісту інформаційно-комунікаційних технологій та організації діяльності щодо їх використання.

Стрімкий розвиток суспільних відносин у площині інформаційних ресурсів вимагає створення відповідних функціонально-інформаційних моделей державного управління. В діяльності органів виконавчої влади, зокрема ОВС України, набувають великого значення відомчі інформаційні ресурси ОВС, які є необхідним інструментом виконання тих завдань і функцій, що стоять перед ОВС України.

Суб'єкти, що використовують інформаційно-комунікаційні технології в ОВС України, використовують інформаційні ресурси, тобто інформаційну інфраструктуру та циркулюючу в ній продукцію інформаційної діяльності, яка дає змогу вирішувати відповідні завдання.

З метою підвищення ефективності оперативного реагування ОВС України на події та злочини, надійної охорони громадського порядку та забезпечення прав і свобод громадян нагальним є розвиток інформаційних ресурсів і використання інформаційно-комунікаційних технологій ОВС України. Слід визнати, що формування та використання

інформаційних ресурсів в ОВС України є безсистемним та непослідовним, інноваційне вдосконалення відомчої інформаційної політики майже відсутнє [1, с. 132–133].

Інформаційні ресурси ОВС України – складова державних інформаційних ресурсів [1, с. 124]. У межах своєї компетенції, керуючись законами та іншими нормативними актами, вищі органи державної влади України провадять державне регулювання діяльності ОВС України щодо формування та використання інформаційних ресурсів в Україні.

Перш ніж перейти безпосередньо до суб'єктів використання інформаційно-комунікаційних технологій підрозділами ОВС України та їхніми окремими посадовими особами, слід зупинитися на компетенції органів державної влади, діяльність яких пов'язана із використанням інформаційно-комунікаційних технологій ОВС України. Зокрема, такий спеціалізований на інформаційно-комунікаційних технологіях центральний орган виконавчої влади, як Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України (надалі – Держінформнауки України), одним із основних завдань має реалізацію державної політики у сфері наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, інформатизації, формування, використання і захисту державних електронних інформаційних ресурсів та створення умов для розвитку інформаційного суспільства. Для виконання покладених на Держінформнауки України завдань воно має право в установленому порядку користуватися відповідними інформаційними базами ОВС України, державними, зокрема урядовими, системами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами. Крім того, Держінформнауки України координує діяльність ОВС України щодо виконання загально-державних програм і проектів

інформатизації та забезпечення інтеграційних інформаційних систем і ресурсів у єдиний веб-портал та здійснює іншу діяльність, пов'язану із використанням ОВС України інформаційно-комунікаційних технологій. Держінформнауки України входить до системи органів виконавчої влади та створено для реалізації державної політики у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, інформатизації, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, створення умов для розвитку інформаційного суспільства [2].

Відзначмо взаємодію ОВС України з Державною архівною службою України (надалі – Укрдержархів) із використання інформації, що зберігається, передається та змінюється Укрдержархівом. До пріоритетних завдань діяльності Укрдержархіву, зокрема, належать: розроблення та виконання програм інформатизації архівної справи; організація широкого використання архівної інформації для задоволення потреб ОВС України; поширення науково-технічної інформації тощо [3]. Крім зазначених, існує низка інших органів державної влади, компетенція яких повною мірою або частково пов'язана з використанням ОВС України інформаційно-комунікаційних технологій. Водночас відсутні нормативно-правові акти, які визначали би суб'єктів використання інформаційно-комунікаційних технологій, не визначено порядку і системи їхньої взаємодії з ОВС. При цьому державні органи управління інформаційними ресурсами застосовують інформаційно-комунікаційні технології в окремих напрямках, а стосовно більшості видів інформаційних ресурсів діють відомчі підходи та інтереси.

Окремо слід згадати взаємодію ОВС України з Державною службою статистики України. Остання має право користуватися відповідними

інформаційними базами даних ОВС України, системами зв'язку та комунікацій МВС, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами [4]. Зрозуміло, що використання інформаційно-комунікаційних технологій здійснюється здебільшого у зв'язку із використанням, обробленням, зберіганням і т. д. статистичної інформації.

Стосовно суб'єктів використання інформаційно-комунікаційних технологій, котрі є структурними підрозділами ОВС України, слід передусім вирізнити Департамент інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України, створений у квітні 2011 р.

Стрімкий розвиток кібернетичної науки на початку 90-х років обумовив необхідність наближення науки до практичних працівників, створення актуальних банків даних ОВС України. У 1991 р. почалося формування підрозділу, який виконував би інформаційно-аналітичне забезпечення правоохоронної діяльності ОВС України. Зокрема, було створено єдину систему електронної пошти, що об'єднала понад 600 абонентів. У 2007 р. в міських, районних, лінійних ОВС України створено сектори інформаційних технологій [1, с. 128].

Нині Департамент інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України є структурним підрозділом, який організовує та здійснює заходи, передбачені законодавством України та іншими нормативно-правовими актами органів державної влади, спрямовані на інформаційно-аналітичне забезпечення правоохоронної діяльності ОВС України [5, п. 1]. Департамент інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України провадить організаційно-методичне керівництво діяльністю інформаційно-аналітичної служби, до якої входять: Департамент інформаційно-аналітичного забезпечення, управління, відділи інформаційно-аналітичного забезпечення головних управлінь,

управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на залізницях, відділи, сектори інформаційно-аналітичного забезпечення міських, районних, лінійних ОВС.

Організовує діяльність Департаменту начальницької підпорядкований міністрові внутрішніх справ України, а координує та контролює його перший заступник. Діяльність Департаменту базується на Конституції та законах України, актах Президента України та Кабінету Міністрів України, інших актах законодавства України, відомчих нормативно-правових актах МВС, а також Положенні про Департамент інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України [5]. Цей Департамент формує основні напрямки діяльності Міністерства у сфері інформатизації та розробляє проекти нормативно-правових актів із питань інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності ОВС України. Свою діяльність Департамент організовує згідно з перспективними і поточними планами у взаємодії з іншими структурними підрозділами апарату Міністерства, а за дорученням керівництва МВС України – з відповідними підрозділами органів державної влади і правоохоронних органів інших держав.

Департамент інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України є найбільшим зберігачем інформаційних ресурсів у системі МВС України. Департамент забезпечує інформацією ОВС України, інші правоохоронні органи держави. До його структури входить чергова частина, що цілодобово опрацьовує запити ОВС України на перевірку об'єктів обліку інформаційної підсистеми «АБД-Центр» і видає рекомендації. Основними функціями чергової частини є:

– оперативна перевірка запитів ОВС України за масивами «АБД-Центр» на викрадений автотранспорт, зброю, номерні речі, а також на

осіб, які стоять на централізованому обліку;

– опрацювання запитів ОВС України за базою даних Головного управління Державної автомобільної інспекції (надалі – ГУ ДАІ) «Автомобіль» на встановлення власників транспортних засобів, за базою даних «Арсенал» – на встановлення власників зброї;

– перевірка запитів на викрадений автотранспорт за базою даних ГУ ДАІ «Угон» та НЦБ Інтерполу;

– забезпечення регулярного сеансу зв'язку з Головним інформаційним центром МВС Росії з приймання-передавання інформації на викрадений в Україні та країнах СНД транспорт. Своєчасне поповнення бази даних «АБД-Центр»;

– приймання і завантаження інформації на викрадений автотранспорт в Україні, аналіз повноти і своєчасності її надсилання до чергової частини;

– цілодобове передавання інформації про надзвичайні ситуації техногенного, природного та іншого походження до Державної служби України з надзвичайних ситуацій у межах урядової інформаційно-аналітичної системи «Надзвичайні ситуації» [6].

Другим важливим підрозділом, що застосовує інформаційно-комунікаційні технології в діяльності ОВС України, є Головний штаб МВС України, що об'єднує та координує діяльність усіх служб МВС України, що неможливо без аналізу відповідної кількості інформації, необхідний обсяг якої отримується від підрозділів Департаменту інформаційних технологій МВС України, а також застосування комунікаційних технологій. Головний штаб є провідним підрозділом апарату МВС України у сфері організації роботи органів і підрозділів внутрішніх справ, координації та узгодження їхніх дій щодо захисту прав і свобод людини та громадянина, власності, інтересів суспільства і дер-

жави від протиправних посягань, боротьби зі злочинністю, розкриття та розслідування злочинів, охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки та безпеки дорожнього руху. Такі організація, координація та узгодження в сучасних умовах неможливі без використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Досліджувані підрозділи ОВС України функціонують на загальнодержавному рівні; на регіональному і територіальному рівнях так само використовуються інформаційно-комунікаційні технології. На регіональному рівні суб'єктами використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності ОВС України є Управління інформаційно-аналітичного забезпечення ГУМВС України в Криму, м. Києві та Київській області, ГУ МВС та УМВС України в областях, м. Севастополі та на транспорті. На територіальному рівні організацію діяльності ОВС України щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій покладено на підрозділи управлінь (відділів) внутрішніх справ у містах, відділів (відділень) у районах і лінійних органах внутрішніх справ на транспорті, на які відповідними нормативними актами покладено функцію збирання, оброблення і зберігання інформації.

Одним із факторів підвищення ефективності управління ОВС України є використання новітніх інформаційних технологій, що передбачає автоматизацію діяльності ОВС України та комп'ютеризацію всіх структурних підрозділів ОВС України. Комплексне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій потребує як фінансових ресурсів, так і кваліфікації користувачів цими технологіями. Крім того, під час створення автоматизованих інформаційних систем слід враховувати ту особливість,

що це – відомчий інформаційний ресурс, а також організаційно-правові засади і можливість упровадження новітніх інформаційних технологій.

Однією з головних проблем залучення інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність ОВС України є стан технічного забезпечення ОВС України, що потребує поліпшення, зокрема підключення всіх міськрайлінорганів внутрішніх справ та їхніх підрозділів до каналів внутрішнього передавання даних.

Наступною проблемою є неналежний стан програмного забезпечення як підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення, так і ОВС України в цілому. Часто таке програмне забезпечення розроблене власними силами й потребує уніфікації в межах МВС України [6].

Наостанок зазначмо, що впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність ОВС України потребує фінансових витрат, оволодіння персоналом відповідними інформаційними ресурсами та навичками роботи з новою технікою, адже за нинішніх умов швидкого технічного прогресу користувачем новітніх інформаційно-комунікаційних технологій повинен бути кожний працівник ОВС України. Крім того, слід створити єдиний інтегрований банк даних, що вирішить проблему дублювання інформації, та вирішити питання доступу до нього уповноважених працівників для підвищення ефективності функціонування системи інформаційного забезпечення. Також слід розглянути можливість створення міжвідомчих інформаційних систем. Таким прикладом може слугувати сумісна інформаційна система МВС України та Міністерства доходів і зборів України стосовно порушників податкового та митного законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Бойченко О. В.* Відомчі інформаційні ресурси ОВС у системі забезпечення національної безпеки / *О. В. Бойченко* // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2009. – № 2. – С. 122–133.
2. *Про затвердження Положення про Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України* : Указ Президента України від 8 квіт. 2011 р. № 437/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 29. – Ст. 1245.
3. *Про затвердження Положення про Державну архівну службу України* : Указ Президента України від 6 квіт. 2011 р. № 407/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 28. – Ст. 1164.
4. *Про Державну службу статистики України* : Указ Президента України від 6 квіт. 2011 р. № 397/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 29. – Ст. 1231.
5. *Про затвердження Положення про Департамент інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України [Електронний ресурс]*: наказ МВС України від 29 квіт. 2011 р. № 174- Режим доступу: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-polozhennja-pro-departament-informaciino--doc74168.html>
6. *Сировой О. В.* Організаційно-правові засади управління інформаційними ресурсами органів внутрішніх справ України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / *О. В. Сировой*. – Запоріжжя, 2005. – 218 с.

Парубін К. О. Адміністративно-правовий статус суб'єктів, які уповноважені впроваджувати та використовувати інформаційно-комунікаційні технології в діяльності органів внутрішніх справ України

На основі аналізу наукових досліджень і правових джерел надано характеристику та напрямки вдосконалення адміністративно-правового статусу суб'єктів, які уповноважені в Україні розвивати та впроваджувати інформаційно-комунікаційні технології у правоохоронній системі.

Ключові слова: правове регулювання, Україна, органи внутрішніх справ, інформаційно-комунікаційні технології.

Parubin K. O. Administrative and legal status of subjects, authorized to implement and use information and communication technologies in the internal affairs of Ukraine

На основе анализа научных исследований и правовых источников даны характеристика и пути совершенствования административно-правового статуса субъектов, уполномоченных в Украине развивать и внедрять информационно-коммуникационные технологии в правоохранительной системе.

Ключевые слова: правовое регулирование, Украина, органы внутренних дел, информационно-коммуникационные технологии.

Parubin K. Administrative and legal status of entities authorized to implement and use information and communication technologies in the internal affairs of Ukraine

Based on a review of scientific studies and the characteristic of legal sources and ways to improve administrative and legal status of the entities authorized to Ukraine to develop and implement information and communication technology in law enforcement.

Key words: legal regulation, Ukraine, police, information and communication technologies.